

RECENZJA

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr. Piotrowi Filkowi w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne wyznaczonego w dniu 24 października 2022 postanowieniem Składu Orzekającego Rady do Spraw Dyscypliny-Sztuki Muzycznej Akademii Muzycznej w Krakowie pod przewodnictwem dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP.

Podstawowe dane o kandydacie

Pan mgr Piotr Filek urodził się Jest absolwentem Państwowej Szkoły Muzycznej I stopnia im. Bronisława Rutkowskiego w Krakowie (klasa fortepianu mgr. Iwony Kuźmy) oraz Państwowej Szkoły Muzycznej II stopnia im. Władysława Żeleńskiego w Krakowie (klasa fortepianu prof. Stefana Wojtasa). W 2007 roku ukończył z ocenami celującymi Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina w Warszawie (klasa fortepianu prof. Bronisławy Kawalli i ad. Lucjana Benisza oraz klasy kameralistyki fortepianowej prof. Jerzego Marchwińskiego, Macieja Paderewskiego i ad. Iwony Mironiuk). Uczestniczył w wielu kursach muzycznych prowadzonych m. in. przez: Kevina Kennera, Arie Vardi'ego, Hiroko Nakamurę, Michel'a Beroff'a, Michiko Kasuyę-Ohno, Matti Raekallo, Vladimira Troppa.

Jest laureatem wielu konkursów pianistycznych, krajowych i międzynarodowych, między innymi Ogólnopolskiego Turnieju Pianistycznego w Żaganiu (II nagroda, 1997r.), Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w Zabrzu (III nagroda, 1999r.), Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w Mariańskich Łąźniach (Czechy, III nagroda, 2001r.), Ogólnopolskich Przesłuchań Uczniów Klas Fortepianu w Warszawie (I nagroda, 2002r.), Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego organizowanego przez Towarzystwo im. F. Chopina (I nagroda, 2004r.). Znalazł się w grupie dwudziestu polskich pianistów zakwalifikowanych do udziału w Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. F. Chopina w Warszawie w 2005 r.

Występował w znaczących salach koncertowych w Polsce w Warszawie Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Gdańsku, Żelazowej Woli a także we Francji, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Albanii i Japonii. Współpracował z orkiestrami i zespołami m.in. Capellą Cracoviensis, Orkiestrą Smyczkową Akademii Muzycznej im. F. Chopina w Warszawie, Warszawską Grupą Perkusyjną i orkiestrą Sinfonia Iuventus grając pod batutą dyrygentów; Stanisława Gałońskiego, Stanisława Krawczyńskiego, Szymona Kawalli, Piotra Dąbrowskiego, Jana Krenza i Szymona Bywalca. Występował na festiwalach: „Chopiniana”, Festiwal Pianistyki Polskiej w Słupsku, Letni Festiwal Muzyczny „W Krainie Chopina”, Międzynarodowy Festiwal Sztuki Perkusyjnej „Crossdrumming”, Poznańska Wiosna Muzyczna. Prawykonywał utwory współczesnych kompozytorów polskich: Dariusza Przybylskiego, Andrzeja Kwiecińskiego. Dwukrotnie był stypendystą Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Praca doktorska mgr. Piotra Filka „Twórczość fortepianowa Wawrzyńca Żuławskiego w aspekcie wykonawczym” przygotowana pod kierunkiem promotora dr hab. Moniki Gardoń-Preinl, prof. AMKP składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz jego opisu. Na płycie znalazły się następujące kompozycje:

Trzy utwory na fortepian op. 1

1. Mazurek
2. Kolysanka
3. Zbójnicki

Thema con variazioni in e op. 2

Partita

1. Sinfonia
2. Sarabanda
3. Gavotta
4. Musette. Gavotta da capo.
5. Giga

Cztery mazurki na fortepian

1. Tempo di Mazurka
2. Andante tranquillo
3. Allegretto
4. Vivo

Etiuda

Sonatina

1. Allegro moderato
2. Andante molto cantabile
3. Allegretto mosso
4. Allegro

Nagranie zostało zrealizowane w Sali Koncertowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Krakowie na fortepianie marki Yamaha przez reżysera dźwięku Pawła Kostuja w dniach 15 i 30 sierpnia 2021 r.

Zgromadzenie dużego materiału faktograficznego, pietyzm w odczytaniu tekstu, głęboka refleksja interpretacyjna zdecydowanie wpłynęły na grę mgr. Piotra Filka. W Jego grze nie ma nic przypadkowego, wszystko jest przemyślane. Otrzymaliśmy więc niezwykle plastyczną, przekonującą interpretację tej niełatwej i skomplikowanej muzyki.

Mazurek z Trzech utworów na fortepian op. 1 grany jest z dużym wyczuciem rytmu i charakteru, zadziornie. W *Kolysance* - spokojna, refleksyjna melodia jest rozpięta na tle pięknie prowadzonej linii ósemek w lewej ręce; w części środkowej, mazurkowej – dźwięk staje się bardziej konkretny, krótki. W *Zbójnickm* pianista mistrzowsko różnicuje barwę, charakter i artykulację naśladowując brzmienie kapeli góralskiej, duetu skrzypiec, śpiewu i tańca. Inspiracja wykonawcy autentyczną muzyką ludową jest tu bardzo wyrazista.

W *Thema con variazioni in e op. 2* mamy różne stylistyki – barok, klasycyzm, romantyzm – świetnie zniuansowane przez pianistę w poszczególnych wariacjach.

Każda część *Partity* jest skonstrastowana wyrazowo – od poważnej *Sinfonii*, poprzez tajemniczą *Sarabandę*, taneczną *Gavottę*, wysmakowane agogicznie *Mussette* aż po polifoniczną *Gigę* z pełną emfazą *Codą*.

Zachwycają *Cztery mazurki* grane klarownym, jasnym dźwiękiem, wyraziste melodycznie, precyzyjne rytmicznie, pięknie frazowane, elegancko nawiązujące do muzyki ludowej.

Etiuda to popisowy, subtelny, wdzięczny drobiazg. Artysta swobodnie operuje dwudźwiękami i akordami wykonywanymi zwinnie i lekko.

Neoklasyczna *Sonatina* jest grana bezpretensjonalnie i kolorowo. Słyszymy wręcz jak Doktorant bawi się tą muzyką i jak ogromną przyjemność sprawia mu ta zabawa.

Mgr Piotr Filek jest świetnym pianistą, operuje techniką umożliwiającą mu realizację swoich zamierzeń. Gra pięknym dźwiękiem, wspaniale brzmią zarówno akordy, arpeggia, przednutki, oktawy, przebiegi figuracyjne, linia melodyczna z akompaniamentem jak i głosy prowadzone polifonicznie. Artysta imponująco różnicuje barwę, przekonująco kształtuje narrację i panuje nad muzycznym czasem. Bogactwo kolorów, wysublimowana artykulacja, wyrafinowana dynamika i precyzja rytmiczna są istotnym elementem kształtującym wyraz i charakter interpretacji Doktoranta.

Część opisowa składa się ze streszczenia, wstępu, trzech rozdziałów, podsumowania, zakończenia i bibliografii.

Mgr Piotr Filek podjął szczegółowe i dokładne badania oparte na źródłach muzykologicznych, wydawnictwach autorstwa samego Wawrzyńca Żuławskiego oraz przede wszystkim na porównaniach dostępnych wydań i rękopisów. Z pracy doktorskiej przebija fascynacja Doktoranta postacią i twórczością tego kompozytora.

We „Wstępie” Doktorant zapoznaje z celem swojego dzieła artystycznego i jego opisu, podaje powody zainteresowania twórcą.

W Rozdziale 1. „Informacje ogólne” Autor przedstawia uwarunkowania historyczne, związki pomiędzy współczesnymi Żuławskiemu kompozytorami. Charakteryzuje cechy języka muzycznego, na tej podstawie dzieląc jego twórczość na trzy okresy. Uzasadnia dobór repertuaru. Omawia dostępne wydania i rękopisy utworów napisanych na fortepian solo.

Rozdział 2. „Analiza wykonawcza utworów” jest dowodem na dogłębne rozumienie muzyki Żuławskiego. Piotr Filek zajmuje się zarówno aspektami wyrazowymi kompozycji jak i materiałem muzycznym: fakturą, harmonią, kolorystyką, artykulacją, melorytmiką, tempem, agogiką, dynamiką, frazowaniem, brzmieniem, czasem przebiegu utworów, notacją.

Analizę *Trzech utworów op. 1* poprzedza literackim cytatem będącym opisem wydarzeń, które – jego zdaniem – mogły przyczynić się do ich napisania. Doktorant porównuje kilka manuskryptów *Mazurka* argumentując przyczyny wyboru wersji do nagrania i przedstawia swoje propozycje wykonawcze. Analizuje *Kołysankę* pod względem formy, dynamiki, użytych skal, harmonii. Na podstawie dostępnego rękopisu *Zbójnickiego* śledzi niełatwy proces powstawania utworu. Zapoznaje z różnymi pomysłami interpretacyjnymi.

Omawiając *Thema con variazioni in e* op. 2 podkreśla diametralne różnice pomiędzy tym utworem a *Trzema utworami* op. 1, pomimo bliskiego czasu powstania. Wskazuje propozycje zmian barwowych i wyrazowych związanych z archaizującym charakterem utworów. Wychodząc od praktycznych rozwiązań technicznych wyciąga wnioski dotyczące uzyskania określonej kolorystyki.

W ciekawy sposób ukazuje formę utworu *Partita*. Dużo uwagi poświęca błędom tekstowym porównując ze sobą dwa dostępne rękopisy. Omawia rozwiązania fakturalne, prowadzenie głosów części fugato w *Sinfonii* i *Gigue* zastanawiając się nad rolą zmian artykulacyjnych, agogicznych, aplikaturowych w *Sarabandzie*, *Gavotte*, *Musette*.

Omówienie *Czterech mazurków* jest opatrzone wieloma cytataми zaczerpniętymi z prozy samego Żuławskiego, będącymi świadectwem jego zachwytu nad górami. Również w opisie tych krótkich, ale bogatych w treść utworów Autor bardzo przejrzyście oddaje ich charakter, zwraca uwagę na elementy formotwórcze oraz uzasadnia swoje koncepcje interpretacyjne.

Rękopis krótkiej *Etiudy* z 1953 roku stawia Doktoranta przed wyjaśnieniem wątpliwości dotyczących zapisu. Podjęte decyzje uzasadnia w przekonujący sposób.

Sonatinę przedstawia na tle szerokiej panoramy historii muzyki. Analizuje formalnie ten zwarty, czteroczęściowy, neoklasyczny utwór. Odnosi się do aspektów wykonawczych, interpretacyjnych, proponuje określone rozwiązania techniczne związane z aplikaturą, artykulacją, dynamiką, pedalizacją, tempem.

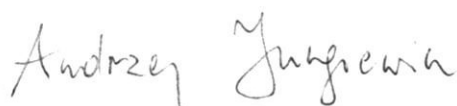
Rozdział 3. „Podsumowanie” jest syntezą charakterystycznych cech twórczości fortepianowej Żuławskiego w kontekście problemów wykonawczych.

Pracę wieńczy „Zakończenie” oraz krótka „Bibliografia” w języku polskim.

Część opisowa znakomicie dopełnia zaprezentowane dzieło artystyczne.

Konkluzja

Dzieło artystyczne Pana mgr. Piotra Filka jest rejestracją dojrzałej kreacji wartiej rozpropagowania zarówno ze względów artystycznych jak i popularyzatorskich. Warto podkreślić, że jest to nagranie premierowe. Opis artystycznej pracy doktorskiej został przedstawiony językiem precyzyjnym i logicznym. Doktorant wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną a także umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. Praca stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny artystycznej sztuki muzycznej i spełnia warunki sformułowane w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz (Dz.U. 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

dr hab. Andrzej Jungiewicz, prof. AM w Katowicach